

**Міністерство освіти і науки України
Управління освіти і науки
Чернігівської обласної державної адміністрації
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Обласний комунальний позашкільний навчальний заклад
«Чернігівська Мала академія наук учнівської молоді»
Чернігівської обласної ради
Ніжинський обласний педагогічний ліцей
Чернігівської обласної ради**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ДИСКУРС

Матеріали

IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

(04 грудня 2020 року, м. Ніжин)

Ніжин
2020

УДК 34:371.122

A43

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 4 від 26.11.2020 р.

Редакційна колегія:

Барановський Ф.В., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології, права та філософії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Городецька І.А., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політології, права та філософії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Шевчук Т.М., директор Ніжинського обласного педагогічного ліцею Чернігівської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист;

Сліпак С.М., заступник директора з навчально-виховної роботи Ніжинського обласного педагогічного ліцею Чернігівської обласної ради;

Геєць І.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри політології, права та філософії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Дудченко О.С., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри політології, права та філософії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Актуальні проблеми розвитку держави і права: історико-правовий
A43 дискурс: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції,
м. Ніжин, 04 грудня 2020 р. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 241 с.

У збірнику містяться матеріали наукових праць учасників IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, що присвячені дослідженню актуальних проблем становлення та розвитку держави та права.

Розрахований на науковців, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти.

УДК 34 :371.122

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

Видання друкується за авторським редагуванням

© Автори, 2020

© НДУ ім. М. Гоголя, 2020

ЗМІСТ

Барановський Ф.В. Безпекові аспекти викликів та загроз для сучасної демократії	7
Гладкий С.О. Правосвідомість і право: взаємозв'язки в контексті історії української кооперації 1920-х років	9
Городецька І.А. Наукові підходи до розуміння адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів	12
Мушенко В.В. Розслідування адміністративного правопорушення у системі охорони прав і свобод громадян	16
Хрідочкін А.В. Актуальні завдання вдосконалення вітчизняної нормативної бази публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності	19
Цватий В.Г. Інституціональні практики державно-правових процесів у добу національних визвольних змагань в Україні (1917-1921 рр.): темпоральний дискурс	22
Богдан Ю.М. Міжнародно-правове регулювання конфіскації як адміністративного стягнення у митній сфері	25
Білецька Т.В. Державотворча діяльність Директорії УНР	27
Віннічук О. В. Впровадження основних форм прямої демократії в сучасних територіальних громадах України	31
Геєць І.В. Нотаріальна охорона та захист цивільних прав	35
Геєць І.В., Дудченко О.С. Міжнародні стандарти діяльності адвоката у цивільному процесі	37
Дудка Л.О. Особливості реалізації національно-патріотичного потенціалу уроків історії у сучасній школі	41
Дудченко О.С. Щодо компетенції Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України	45
Жуляєв В.М. Правова культура молодого людини і культура поваги до закону	48
Зіньова О.С. Основні засади застосування електронних доказів у цивільному судочинстві	54
Іваненко М.М. Взаємовідносини сільської громади та малих сільськогосподарських виробників: адміністративно-правовий аспект	57
Колінько О.О. Віктимологічна профілактика, як один із напрямків боротьби зі злочинністю: досвід зарубіжних держав	60
Комаринська З.М. До витоків становлення України як соціальної держави	63

Ларченко М.О. Моделювання кількісних показників злочинності... 65	65
Маркарян М.В. Функціонування інституту слідчого в межах системи правоохоронних органів України 72	72
Найда І.В. Правопросвіта та її вплив на розвиток студентів-правників 74	74
Неклюдова З.Д. Правові засади впровадження та розвитку інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти (з досвіду столичної школи)..... 76	76
Орел В. А. Принципи юридичної аргументації..... 81	81
Петлюк Ю. С. Реалізація інформаційної функції у сфері фауністичних правовідносин 82	82
Петлюк Ю. С., Соколов К. В. Правові критерії визначення статусу суб'єктів ринку земель 86	86
Радіонова Л. А., Мележик А. В. Право на місто в контексті реформи децентралізації влади..... 89	89
Селецька А.В. З досвіду організації роботи ресурсної кімнати інклюзивного навчального закладу: нормативно-правове забезпечення.... 91	91
Терела Г. В. Правова природа нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю 95	95
Токар А.А. Основні напрямки політики держави з протидії корупційним проявам..... 97	97
Токар А.А. Виклики українському суспільству та державі..... 99	99
Цинковська М.О. Урус-шайтан Іван Сірко (до 340-річчя з дня смерті (серпень 1680 р.) 101	101
Тарашук І.В., Фурса В.В. Державне регулювання безпеки дорожнього руху..... 104	104
Чоботар І.В. Напрями удосконалення національного антикорупційного законодавства..... 106	106
Альошина М.С. Особливості застосування фізичної сили, спеціальних засобів співробітниками поліції при наданні примусової допомоги громадянам 109	109
Баранівська Д.Ю. Сучасне розуміння соціального сирітства..... 110	110
Биченко А.С., Токар А.А. Психологічні прийоми поліцейських при вирішенні конфліктних ситуацій..... 113	113
Бінус А. К. Принципи тлумачення Європейським судом з прав людини Конвенції про захист прав і основоположних свобод 115	115
Благай І.В. Будапештський меморандум: гарантії безпеки чи декларативні приписи 117	117

ПРАВОВА ПРИРОДА НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

Терела Г. В., кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри правознавства
Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

Ще у 40-70-ті роки ХХ століття радянськими вченими були закладені основи розуміння правової природи нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю з позитивістської точки зору, зі значним ідеологічним забарвленням, під впливом практичної реалізації делегованих державою повноважень профспілками, та, як наслідок, малоуспішними спробами пояснити і розмежувати поняття нагляду і контролю у сфері застосування трудового законодавства. У результаті, за слухним визнанням науковця Л. Г. Коняхіна, це не призвело до усталеної точки зору щодо цих понять [1, с. 17].

Зі здобуттям Україною незалежності та відмовою від «матеріалістичного монізму» з'явилися можливості для переходу на позиції «світоглядно-методологічного плюралізму» [2, с. 27] з потенційними можливостями урізноманітнити уявлення про нагляд і контроль з позицій філософського, соціологічного, аксіологічного, потребового інших підходів до його розуміння. Відтак теоретичні засади нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю з урахуванням потенційних у науковому плані методологічних можливостей вимагають додаткових досліджень, уточнень, інновацій у статусі щодо ключових факторів, які розкривають сутність правового явища (явища правової дійсності) в його соціально-правовому аспекті.

Як відомо, основними підходами до розуміння правових явищ є філософський та соціологічний. Якщо перший спрямований на те, щоб «...відрізнити право від самого себе у сенсі формулювання правового ідеалу» [3, с. 273], пошуків відповіді на питання про власні цінності права, то другий орієнтований на відмежування права від інших соціальних регуляторів. Завдяки філософсько-правовому підходу обґрунтовуються цінності та соціальне призначення контролю, визначаються ознаки його ідеальної моделі у ролі ефективного стабілізатора суспільних відносин у сфері найманої праці, з необхідністю забезпечення так званих «зворотних зв'язків» у системі соціального контролю шляхом створення політико-правових умов для розвитку громадського та соціально-партнерського контролю. Таким чином, у рамках філософсько-правового підходу обґрунтовується розуміння контролю як соціально-правового феномену, невід'ємної складової соціальної системи, політико-правового інституту. Природа соціального контролю у правовій державі проявляється у дуалізмі громадянського суспільства і державної влади [4, с. 74]. У свою чергу, у сфері праці соціальний контроль у вигляді двох основних його форм – державного та громадського – є проявом дуалізму публічного та приватного начал у межах трудового права, що знаходить найбільш яскраве відображення у формі соціально-партнерського контролю.

З точки зору соціологічно-орієнтованої теорії права визначальним є розуміння контролю як виду або ж правової форми діяльності, складової функції управління, чи функції соціальної держави. Не заперечуючи нормативність як властивість правової матерії, вчені намагаються всебічно показати динамічний механізм функціонування права, бо, на їхню думку, тільки в реальності, в дії і потрібно його аналізувати. Для цього, як підкреслює Р. В. Шагієва, варто переглянути систему категорій, та обґрунтувати доцільність тих, які були б спроможними пояснити логіку розгортання правової сутності. Вчена слушно привертає увагу до необхідності активнішого використання таких правових категорій, як «правова система», «дія права», «правова діяльність», які в порівнянні з такими традиційними поняттями, як «правова матерія», «право як система норм», «механізм правового регулювання», – дозволяють у динаміці охарактеризувати процеси, зміни, які відбуваються у праві [5, с. 3].

Фахівці з соціології праці – однієї зі спеціальних соціологічних теорій – приділяють вагому увагу проблемам соціального контролю як механізму саморегуляції в соціальних системах (групах, трудових організаціях, суспільстві в цілому), що реалізується за допомогою соціальних, у тому числі правових, норм. Як приклад, автори підручника з «Соціології праці» В. К. Терещенко, В. А. Ткачук та В. І. Лисенко наводять приписи Конвенції МОП «Про інспекцію в сільському господарстві» «інформувати компетентний орган влади про недоліки або зловживання, які не підпадають під чинні законоположення, і подавати їм пропозиції щодо удосконалення законодавства» [6, с. 57]. Вчені розглядають соціальний контроль у широкому розумінні як сукупність усіх видів контролю (адміністративний, контроль з боку суспільних організацій, груповий та самоконтроль) та у вузькому – як «...контроль силою суспільної думки, гласності результатів, оцінки діяльності і поведінки робітників» [6, с. 57-58]. Таким чином, у науці соціології основний акцент при вивченні соціального контролю робиться на його значенні як способу саморегуляції соціальної системи.

Таким чином, філософсько-правовий та соціологічний підходи орієнтуються на дослідження «ідеальних» та «реальних» граней правових явищ. У рамках сучасного, так званого інтегративного підходу до праворозуміння відбувається спроба поєднати зазначені вище точки зору. Це дозволяє всебічно розглядати нагляд і контроль як багатоаспектне соціально-правове явище, розуміння якого включає, по-перше, його характеристику на відповідність вимогам правових цінностей, що лежать в основі права, насамперед, соціальної справедливості. Другою гранню аналізу нагляду і контролю є динамічний, діяльнісний вимір, що забезпечує визначення його ролі у механізмі регулювання трудових правовідносин як сполучної ланки між нормотворчістю та правозастосуванням, юридичної гарантії та способу забезпечення прав.

Список використаних джерел:

1. Коняхин Л. Г. Надзор и контроль за соблюдением законодательства о труде. – Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 200 с.

2. Козюбра М. І. Місце філософії права в системі суспільствознавства (до питання про дисциплінарний статус філософії права) / М. І. Козюбра // Проблеми філософії права. – 2003. – Том 1. – С. 27-32.

3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3 : Загальна теорія права. – Харків: Право, 2017. – 952 с.

4. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні [Текст] : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Гаращук В. М. ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2003. – 412 с.

5. Шагиева Р. В. Концепция правовой деятельности в современном обществе: автореф. ... дисс. докт. юрид. наук: 12.00.01 / Р. В. Шагиева; Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Российская правовая академия Министерства юстиции Российской Федерации». – Москва, 2006. – 38 с.

6. Соціологія праці [Текст] : підручник: навч. посібник для підгот. бакалаврів у галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» у вищих навч. закл. II-IV рівнів акредитації Мінагрополітики України / В. К. Терещенко [та ін.]. – Вид. 2-ге, доп. і переробл. – Київ : Четверта хвиля, 2007. – 168 с.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ З ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРОЯВАМ

Токар А.А.,
викладач кафедри ТСП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Пріоритетним напрямком державної політики на сучасному етапі розвитку нашої держави є запобігання корупційним проявам, які призводять до обмеження прав громадян, завдають величезної шкоди економіці, мають наслідком руйнівний вплив на суспільство і державу, створюють негативний імідж України на міжнародній арені, підривають довіру громадян до всієї системи правоохоронних органів та державних інституцій, сприяють уникненню злочинців від відповідальності.

Не викликає сумніву, що запобігання корупції – це стратегічний напрям антикорупційної політики будь-якої держави, що водночас є складовою процесу протидії злочинності.

Аналізуючи в загальному розумінні поняття державної політики, варто зазначити, що це – соціальний механізм, який складається з визначення загальних суспільних цілей, прийняття державно-управлінських рішень і мобілізації необхідних ресурсів для досягнення поставлених цілей, а також в інституційному аспекті як таку, що містить інститути лідерства, органи влади, норми й правила регламентації політичних дій.